

Nr 5

Utrikesutskottets betänkande i anledning av motion angående behandlingen av politiska fångar.

Motionen

I motionen 1973:629 av herrar Hjorth och Svensson i Kungälv (s) hemställs "att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller att frågan om tortyr eller grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning åter aktualiseras i lämpliga former av den svenska regeringen i vederbörande internationella organ i enlighet med innehållet i denna motion".

Artikel 5 i den förklaring om de mänskliga rättigheterna som FN:s generalförsamling antog i december 1948 lyder: "Ingen må utsättas för tortyr eller grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning."

Motionärerna framhåller att kravet i FN-deklarationen inte har hindrat att bruket av tortyr enligt väldokumenterade rapporter fortsätter i många länder och att denna form av övergrepp till och med sprider sig till nya områden.

Det är självfallet ofta svårt att hundra procentigt bevisa att tortyr förekommit, då det ligger i de ansvarigas intresse att dölja dess existens. Dessutom kan det finnas ett propagandistiskt intresse hos oppositionspartier, motståndsrörelser etc. att rikta anklagelser mot regeringar om just tortyr. Därför finns all anledning att pröva påståenden om sådant överväld kritiskt.

Motionärerna förordar att FN:s generalförsamling skall anta tidigare inom FN-systemet utarbetade riktlinjer för behandlingen av fångar ("Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners"), att generalförsamlingen skall fatta beslut om utarbetandet av en konvention mot tortyr, innehållande bl. a. övervakningsbestämmelser, samt att generalförsamlingen i avvaktan på en sådan konvention beslutar om inrättandet av ett maskineri för rapportering till generalsekreteraren från medlemsstaterna om tillämpningen av riktlinjerna för behandlingen av fångar i respektive land.

Utskottet

1948 års FN-deklaration om de mänskliga rättigheterna innehåller, som påpekas i motionen, en artikel som förbjuder tortyr och grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning. Deklarationen är inte folkrättsligt bindande. Motsvarande bestämmelse om förbud mot tortyr och annan misshandel har dock intagits i 1966 års FN-konvention

om medborgerliga och politiska rättigheter. Konventionen innehåller dessutom allmänna bestämmelser om att "envar som berövats sin frihet skall behandlas humant och med aktning för människans inneboende värde". Konventionen har ännu ej trätt i kraft.

Arbetet på en mera detaljerad reglering av frågan om behandling av fångar bedrivs inom ramen för FN:s kriminologkonferenser om förhindrande av brottslighet och behandling av lagbrytare. Vid den första konferensen 1955 antogs detaljerade riktlinjer för behandling av fångar ("Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners"). Dessa riktlinjer har stadfästas av FN:s ekonomiska och sociala råd (ECOSOC), men de har ännu inte behandlats av generalförsamlingen. Riktlinjerna har varit föremål för ytterligare diskussion vid 1970 års kriminologkonferens, och fortsatt behandling väntas ske vid 1975 års konferens.

Av betydelse i detta sammanhang är vidare att FN:s generalförsamling hösten 1972 har antagit en resolution om förhindrande och kontroll av brottslighet, genom vilken bl. a. en särskild kommitté tillsatts för dessa frågor. Kommitténs mandat är relativt vidsträckt, bl. a. skall den föreslå metoder för förbättring av behandlingen av lagbrytare. Rapport skall avges till 1976 års generalförsamling.

Ett för europeiska stater gällande förbud mot tortyr och misshandel av fångar finns i den inom Europarådets ram antagna europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna. Denna har varit i kraft sedan år 1953. Dessutom har ett arbete pågått inom Europarådet för att utarbeta en mera långtgående version av de tidigare nämnda, inom ramen för FN:s kriminologkonferenser utarbetade riktlinjerna för behandlingen av fångar. Denna version antogs av Europarådets ministerkommitté i januari 1973.

Utskottet delar motionärernas syn på önskvärdheten av att Sverige fortsätter att verka för effektiva internationella förbud mot tortyr och grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning. Utskottet konstaterar att hithörande frågor står på dagordningen för flera FN-organ, i vilkas arbete Sverige aktivt deltar. Utskottet utgår från att de förslag som motionen aktualiserar därvid kommer att prövas.

Utskottet finner att motionens syfte är tillgodosett.

Utskottet hemställer

att riksdagen anser motionen 1973:629 besvarad med vad utskottet anfört.

Stockholm den 24 april 1973

På utrikesutskottets vägnar

ARNE GEIJER

Närvarande: herrar Arne Geijer i Stockholm (s), Dahln (fp), Bengtson i Jönköping (c), fru Lewén-Eliasson (s), herrar Adamsson (s), Johansson i Jönköping (s), Wirmark (fp), Palm (s), Göransson (s), Turesson (m), Hellström (s), fröken Bergegren (s) och fru Nilsson i Kristianstad (c).